Η διαμάχη μεταξύ Φαναρίου και Αθηνών (Αρχ. Βασίλειος Γοντικάκης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 23 Ιανουαρίου, 2006

Τό θέμα τής διαμάχης μεταξύ Φαναρίου καί Αθηνών:Ανύπαρκτο καί σοβαρό. Μά, δέν είναι μητέρα μας η Μεγάλη Εκκλησία; Δέν βρίσκεται εκεί η καρδιά μας, η δύναμι καί τό πώς ζήσαμε μέχρι τώρα; Καί δέν βρίσκεται εκεί η εξασφάλισι τής ελπίδος γιά τό πώς μπορούμε νά ζήσωμε στήν εποχή τής παγκοσμιοποιήσεως καί διεθνοποιήσεως;

Άναψε μία μικρή φωτιά. Περιμένεις νά σβήση, αλλά αυτή φουντώνει. Φαίνεται πώς είναι σοβαρή υπόθεσι. Είναι επικίνδυνη. Μπορεί νά μετατραπή σέ πυρκαγιά συμφοράς. Βλέποντας τά πράγματα από τό Άγιον Όρος θά ήθελα (μού ζήτησαν καί κάποιοι αδελφοί) νά έλεγα δυό λόγια. Ως αγιορείτης, βρίσκεσαι σέ τόπο καί τρόπο ασφαλείας, εάν είσαι αληθινός μοναχός. Είσαι νεκρός καί είσαι ελεύθερος. Ρώτησε κάποιος μοναχός: «Γιατί, περπατώντας στήν έρημο, φοβάμαι;». Ο Γέροντας τού απαντά: «Ακμήν ζής», ακόμη ζής. «Εάν ήσουν νεκρός, δέν θά φοβόσουν τίποτε. Θά ήσουν απόλυτα ελεύθερος καί ευαίσθητος. Θά ήσουν μία αίσθησι».
Ο σκοπός τής ζωής τού ανθρώπου είναι νά φτάση σ αυτή τήν αίσθησι, νά γίνη μία αίσθησι. Εάν σού δοθή αυτή η Χάρις, τότε κινείσαι ελεύθερα. Κυκλοφορείς κεκλεισμένων καί ανεωγμένων τών θυρών, μέ λυμένα καί άλυτα τά προβλήματα. Άν κάποια εμπειρία σέ σφράγισε, εάν κάτι τέτοιο, έστω ελάχιστα, σού δόθηκε, εάν βρήκες τήν παρηγοριά μετά από τήν πολλή δοκιμασία, εάν είσαι «τής Αναστάσεως τήν πείραν ειληφώς», εάν πέρασες, έστω καί μία φορά αλλά πραγματικά, διά τού θανάτου (τού αληθινού) στή ζωή, τότε μπορείς νά ελπίζης. Μπορείς νά προχωρής. Χρειάζεται όμως, εφ όσον ακόμη βρίσκεσαι σέ τούτο τόν κόσμο, τόν μεταβαλλόμενο καί αλλοιούμενο, νά προχωρής μέ πολύ δέος καί προσοχή, στηριζόμενος στήν αγάπη (πού είναι θυσία τών πάντων) καί στήν ταπείνωσι (πού είναι αγάπη εξαφανίσεως), γιά νά φανερώνεται ο Άλλος, πού είναι παρηγοριά όλων.
Μετά απ όλα αυτά μπορούμε νά ρίξωμε μιά ματιά στήν ιστορία τού Γένους μας. Νομίζω ότι ο Ελληνισμός έχει διαγράψει μία παρόμοια πορεία. Αναζήτησε. Πέρασε από δοκιμασίες πολλές. Έφτασε κάπου. Βρήκε κάτι πού δέν είναι τού παρόντος αιώνος καί ταυτόχρονα τόν βοηθά νά προχωρήση ξεκάθαρα καί σταθερά στόν νύν αιώνα. Όλο αυτό βρίσκεται μέσα στήν Ορθόδοξη λειτουργική θεολογία.
Έλληνες. Ένας μικρός λαός μέ μεγάλες απαιτήσεις. Αναζητούν τήν αλήθεια. Αγαπούν τήν καλλιέπεια καί πάνε πέρα απ αυτή. Ψάχνουν, ζητούν σέ όλους τούς τομείς νά βρούν τήν πρώτη αιτία, νά βρούν απαντήσεις στά καίρια ερωτήματα γιά τόν άνθρωπο, τόν κόσμο, τόν Θεό. Είναι έτοιμοι νά ακούσουν καθετί νέο. Νά

ασπαστούν τήν αλήθεια πού τούς πείθει. Νά απορρίψουν ό, τι δέν τούς αναπαύει. Ταξιδεύουν, μελετούν, μαθαίνουν. Κάνουν τή μελέτη τού θανάτου φιλοσοφία, τά προσωπικά τους προβλήματα καί τίς ιστορικές συμφορές τέχνη καί τραγωδία. Δέν αναπαύονται στήν τέχνη (καί τήν πιό υψηλή) ούτε στήν φιλοσοφία («παίδων αθύρματα»). Θέλουν νά προχωρήσουν πρός κάτι τολμηρότερο καί θεϊκότερο, πρός κάτι πού τούς σπρώχνει καί τούς προετοίμασε η μέχρι τώρα πορεία, κατάκτησι καί δίψα τους. «Πολιτισμός τών Ελλήνων. Καμμιά λατρεία τής δύναμης. Τό χρονικό ήταν μονάχα μιά γέφυρα. Στίς ψυχικές καταστάσεις δέν ζητούσαν τήν έντασι, αλλά τήν καθαρότητα» (Σιμονε Ωειλ). Η συνάντησι τού Ελληνισμού μέ τόν Χριστιανισμό σφράγισε τήν ιστορία του, αλλά καί τής ανθρωπότητος. Όταν ζήτησαν νά δούν τόν Χριστό Έλληνες, ο Κύριος είπε: «Νύν εδοξάσθη ο υιός τού ανθρώπου». Οι Έλληνες (όχι οι Ρωμαίοι, ούτε οι Εβραίοι) δέχονται τό μήνυμα τής Καινής Κτίσεως. Είναι προετοιμασμένοι από τούς φιλοσόφους, ποιητές καί τραγικούς. Διά τών Ελλήνων μεταδίδεται τό μήνυμα τής Καινής Κτίσεως στόν κόσμο. Γί αυτό ο π. Γεώργιος Φλωρόβσκι τολμά νά διακηρύξη: «Τό νά είμαστε Χριστιανοί σημαίνει νά είμαστε Έλληνες, μιάς καί η Καινή Διαθήκη, τήν ύψιστη αυθεντία τής οποίας αποδεχόμαστε, είναι διά παντός ένα ελληνικό βιβλίο». Στούς ελληνιστικούς καί ρωμαϊκούς χρόνους, όταν η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία επεκτείνεται ως δύναμις, ο Ελληνισμός διεισδύει ως πνεύμα. Μετά από τούς διωγμούς καί τή μεταφορά τής πρωτευούσης τής αυτοκρατορίας από τήν παλαιά στή νέα Ρώμη, τό ρωμαϊκό δίκαιο υπάρχει ως πλαίσιο καί βάσι διοικήσεως, η λατινική γλώσσα ως επίσημη τού κράτους. Μέ τόν καιρό φυσιολογικά σβήνει η λατινική. Τήν θέσι τής παίρνει η ελληνική, ομιλούμενη από τόν λαό. Αυτή γίνεται γλώσσα τού κράτους, τής λατρείας, τής θεολογίας, τής λογοτεχνίας... Η αυτοκρατορία λέγεται ρωμαϊκή, από τήν αρχή μέχρι τέλους. Σέ ελληνική εξελίσσεται. Τελικά είναι η χριστιανική αυτοκρατορία, η τού χριστιανικού Ελληνισμού. Ξεπερνιέται ο παγανιστικός Ελληνισμός. Μένει η ψυχή του καί η δουλειά του, μεταμορφωμένη. Φτάνουμε σ αυτό πού ζητούσαν οι Έλληνες. Τούς κλασικούς φιλοσόφους διαδέχονται οι Πατέρες τής Εκκλησίας. Οι πρώτοι είναι υποδείγματα στή σκέψι καί στή διανόησι. Οι δεύτεροι αναδεικνύονται οικουμενικοί διδάσκαλοι, γιατί δέν προσφέρουν τό αποτέλεσμα τής διανοητικής των δουλειάς καί ανησυχίας, αλλά τή Χάρι τού Θεού, πού δίδεται σέ αυτούς πού παραδίδονται εξ ολοκλήρου στό θέλημα τού Θεού. Δέν είναι οι διανοούμενοι αλλά οι πάσχοντες τά θεία. Φανερώνονται ως μεγάλα φώτα πού φωτίζουν μέ άκτιστο φώς τήν οικουμένη. Είναι οι πυρπολούμενοι από τό άστεκτο πύρ τού θείου καί εκστατικού έρωτος. Ξεπερνούν τήν κτίσι καί τή διανόησι. Φτάνουν στή θεία ανάπαυσι τής αιωνίου παρακλήσεως πού σώζει τόν άνθρωπο, χαρίζοντάς του τήν ελευθερία τού μέλλοντος αιώνος, ενώ ζή στόν χώρο καί στόν χρόνο. Είναι νεκροί καί αείζωοι. Καθ ημέραν αποθνήσκουν καί ανασταίνονται. «Οι τής καθ ημάς θεοσοφίας αρχηγικοί καθηγεμόνες υπέρ αληθείας αποθνήσκουσιν πάσαν ημέραν ως εικός, καί λόγω παντί καί έργω τή ενιαία τών χριστιανών αληθογνωσία» (Άγιος Διονύσιος Αρεοπαγίτης). Μιά μεταμόρφωσι τού παλαιού κόσμου ιερουργείται. Μιά μετάβασι πραγματοποιείται. Από τά παλαιά περνούμε στά καινά. Από τά συγκεχυμένα καί

βέβηλα στά συλλειτουργούντα καθαρώς καί οσίως. Από τίς σκοτεινές υποθέσεις καί αναζητήσεις τού «ζητείν τόν Θεόν ει άρα γε ψηλαφίσειαν αυτόν» (Πράξ. 17,27) στό «νύν πάντα πεπλήρωται φωτός». Προχωρούμε από τήν φιλοσοφία στή θεολογία, από τήν τραγωδία στή θεία μυσταγωγία. Διαμορφώνεται ως θεία κεκαθαρμένη λατρεία η Θεία Λειτουργία, η Μεγάλη Εβδομάδα. Στό θαύμα τής βυζαντινής λατρείας καί λειτουργικής θεολογίας όλες οι ελληνικές προσπάθειες καί κατακτήσεις στή φιλοσοφία, στή γλώσσα καί στήν τέχνη βρίσκονται παρούσες, αξιοποιημένες καί μεταμορφωμένες. Όλα διακρίνονται, υπάρχουν μεμυημένα καί συλλειτουργούντα μέσα σέ μία γαληνιαία λάμψι ακτίστου φέγγους καί κάλλους θεϊκού.
Μέσα στή θεία μυσταγωγία τής Ορθοδόξου λατρείας βρίσκεις τόν ουρανό στή γή όχι ως θεατρική αναπαράστασι, αλλά ως λειτουργική πραγματικότητα. Μέσα σ αυτό τό κλίμα βασιλεύει καί διευθετεί τά πάντα η ασύγχυτη καί αδιαίρετη ένωσι τού θείου καί ανθρωπίνου, δωρεά τής παρουσίας τού Θεανθρώπου Κυρίου, πού είναι ο προσφέρων καί προσφερόμενος. Εδώ ταυτίζεται η άκρα ταπείνωσι μέ τήν άφατη δόξα, η θεία αγάπη μέ τό αμήχανον κάλλος, η ελευθερία μέ τήν ενότητα. Δέν υπάρχουν χωρισμοί. Δέν υπάρχει Ιουδαίος καί Έλληνας. Όλοι είναι ένα εν Χριστώ Ιησού. Η Θεία Λειτουργία προσφέρεται υπέρ τής οικουμένης. Είναι τό προζύμι τής βασιλείας πού ζυμοί όλο τό φύραμα, η χώρα τού Αχωρήτου πού αγκαλιάζει τήν οικουμένη, τό χωνευτήρι, η χοάνη πού δέχεται καί αφομοιώνει, χωνεύει καί αξιοποιεί θείως τά θετικά στοιχεία κάθε πολιτισμού καί νοοτροπίας. Δέν αγνοεί τή Δύσι (προέρχεται από αυτήν η Νέα Ρώμη). Προσλαμβάνει όλα τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τής Ανατολής (τό πάθος καί τό βάθος της). Όλα δοκιμάζονται, καθαίρονται, «οποίον τό έργον εκάστου εστί τό πύρ δοκιμάσει».
Ένας νέος κόσμος αναδύεται. Είναι η δημιουργία τού νέου πολιτισμού, τού σεμνού καί μεγαλοπρεπούς, τού ερασμίου καί γαλήνιου. Ανέχεται όλους. «Πάντα στέγει, πάντα ελπίζει». Αυτό εμποτίζει, αλλοιώνει καί αγιάζει τόν άνθρωπο ολόκληρο καί τή δημιουργία του. Φαίνεται στό συνοδικό σύστημα διοικήσεως πού επιβάλλεται, στό κατανυκτικό μέλος τών ύμνων πού ακούγεται, στήν ιεροπρεπή έκφρασι τών εικόνων, πού φωτίζει τήν Εκκλησία, στήν άγια αρχιτεκτονική τών ναών, πού δέχεται τόν άνθρωπο. Όλα, μέ τόν λόγο καί τή σιωπή, τό έργο καί τό ήθος, φανερώνουν τήν ίδια θεανθρώπινη πραγματικότητα. «Ιδού θυσία μυστική τετελειωμένη δορυφορείται». Αυτή η τετελειωμένη λατρεία καί θεολογία προσφέρεται δωρεάν σέ όλο τόν κόσμο. Η διάδοσι τής Πίστεως πραγματοποιείται ως διάσωσι καί μεταμόρφωσι, όχι ως κατάκτησι καί υποδούλωσι, τών εκχριστιανιζομένων λαών. Αυτό πού προσφέρει τό Ορθόδοξο Βυζάντιο στούς πολίτες του, είναι μία χάρι πού στόν καιρό τής αυτοκρατορίας τούς κρατά σεμνούς καί στήν περίοδο τής δουλείας αγέρωχους.
Όταν πέφτη καί χάνεται η αυτοκρατορία, μένει η Μεγάλη Εκκλησία ως εθναρχούσα δύναμι τών Ορθοδόξων λαών. Μέ τήν Άλωσι τής Πόλεως χάνουμε τήν αίγλη τής αυτοκρατορίας καί κερδίζομε τήν ευλογία τής δοκιμασίας. Μέσα στήν Εκκλησία αποδεικνύεται ότι, όταν χάνης κάτι σημαντικό πού σέ πονά, σού προσφέρεται (άν φανής άξιος τής δοκιμασίας) κάτι πιό πολύτιμο, πνευματικό καί ακατάλυτο, πού δέν θά τό κέρδιζες χωρίς τήν προηγηθείσα απώλεια. Μέσα στίς συνθήκες τής σκλαβιάς

πού μάς έφερε στό «εξαπορηθήναι καί τού ζήν», υπάρχει, ως δύναμι ζωής, η πίστι. Μένει η Θεία Λειτουργία, η Μεγάλη Εβδομάδα, πού παίρνει όλο τόν υπόδουλο λαό, τόν μυσταγωγεί καί τόν φέρνει διά τού πάθους Του στό γεγονός τής Αναστάσεως, στήν εσωτερική βεβαιότητα ότι κάτι υπάρχει πού δέν χάνεται, μιά παρηγοριά πού σέ συντροφεύει στή σκλαβιά καί καταργεί τόν θάνατο.
Αυτό φαίνεται καί ψηλαφείται στό πώς ο πιστός λαός έζησε στήν μακραίωνα περίοδο τής Τουρκοκρατίας, πώς αντιστάθηκε πνευματικά καί σωματικά, πώς έκλαψε, τραγούδησε τόν πόνο του, έκτισε τά σπίτια καί τούς ναούς, διοργάνωσε τήν παιδεία, αγωνίστηκε, θυσιάστηκε, κυοφορώντας πάντοτε μέσα στήν καρδιά του τόν πόθο τής ελευθερίας, τή Μεγάλη Ιδέα. «Πάλι μέ χρόνους μέ καιρούς....».
Έρχεται η επανάστασι. Ελευθερώνονται ελληνικές επαρχίες. Δημιουργείται τό ελληνικό κράτος. Πλησιάζει η πραγμάτωσι τής Μεγάλης Ιδέας. Φτάνομε σέ απόστασι αναπνοής από τήν Αγιά Σοφιά. Ακολουθεί η μικρασιατική καταστροφή (μεγαλύτερη, κατά πολλούς, συμφορά από τήν πτώσι τής Πόλης). Πολλοί λένε ότι χάνεται η Μεγάλη Ιδέα. Δέν φαίνεται νά υπάρχη πιά η προσδοκία, ο αγώνας γιά τήν Αγιά Σοφιά. Ουσιαστικά όμως δέν χάνεται, αλλά λαμπρύνεται, διαστέλλεται καί ανυψώνεται η Μεγάλη Ιδέα. Άν χανόταν μέ μία ιστορική καταστροφή, αυτό θά σήμαινε ότι δέν ήταν καί τόσο μεγάλη, αλλά μικρή καί χαμένη, πρίν ακόμα χαθή. Τελικός σκοπός μας δέν είναι η κατάληψι ενός γεωγραφικού τόπου, αλλά η ανάληψι σέ ένα λειτουργικό κόσμο. Χάνομε κάτι υλικό, καί ανοίγεται μπροστά μας κάτι διαρκώς πιό άγιο καί πνευματικό. Συνεχίζεται η επώδυνη καί σωτήρια πορεία. Μένει πάντοτε η Θεία Λειτουργία, δηλαδή η δύναμι πού ανιστά τούς νεκρούς καί κτίζει τήν Αγιά Σοφιά. Τελικά η Μεγάλη Ιδέα τού Γένους μας ταυτίζεται μέ τή μεγάλη ιδέα τού ανθρωπίνου γένους (καί αυτήν πρέπει νά υπηρετούμε), πού είναι η σαρκωθείσα Αγάπη, η θυσία γιά τόν άλλον. Η ζωή μας είναι ένας Γολγοθάς πού φέρνει στήν Ανάστασι. Οι ιστορικές δοκιμασίες μάς ανάγουν σέ μία μυσταγωγία, πού φανερώνεται ατελεύτητη άνοδος από τό σχετικό καί ανθρώπινο στό άσχετο καί θεανθρώπινο.
Τό καθεστώς πού ακολουθεί τή μικρασιατική καταστροφή προχωρεί στή φυλετική κάθαρσι. Φτάνομε στή σημερινή πραγματικότητα, τώρα πού η Μεγάλη Εκκλησία διαρκώς κενούται, ταπεινώνεται, αδυνατίζει, μένει κρεμάμενη στό σταυρό τού χρέους. Καί τά βγάζει πέρα θείως καί ιερώς. Φαίνεται κατά γράμμα η αλήθεια τής άλλης λογικής, η τελική δόξα τού πνεύματος πού ταυτίζεται μέ τήν άκρα ταπείνωσι, η δύναμις πού εν ασθενεία τελειούται. Έτσι, αντιλαμβάνεται τόν πόνο τών αδυνάτων καί συναντιλαμβάνεται ταίς ασθενείαις αυτών. Είναι θεϊκά ιερό καί πανάγιο ο πρώτος τή τάξει μεταξύ τών Ορθοδόξων Εκκλησιών νά είναι ενδεδυμένος τή χλαμύδα τής αδυναμίας.
Καί συνεχίζεται η πορεία. Πορευόμαστε. Πορεύεται η ιστορία. Τήν Κωνσταντινούπολι, μόλις τήν παίρνουν οι Τούρκοι, τήν ονομάζουν Κωνσταντινιέ. Μέ τόν χρόνο αλλοιώνεται, ξεθωριάζει. Νοιώθουν ότι χάνεται αυτό πού κατέκτησαν. Αλλά τή θέλουν όπως ήταν. Θέλουν τή ζωή πού τούς σώζει. Καί παίρνει άλλο όνομα γί αυτούς η Πόλι, γίνεται Ισταμπούλ. Γίνεται μία νοσταλγική πορεία πρός τήν Πόλι

πού χάνεται. Καί πορευόμαστε μαζί. Καταλαβαίνομε ότι όλοι, ως άνθρωποι, Ρωμηοί καί Τούρκοι, ελεύθεροι καί σκλάβοι, κάτι περισσότερο προσδοκούμε. «Ουκ έχομεν μένουσαν πόλιν, αλλά τήν μέλλουσαν επιζητούμεν». Καί η ζωή μας γίνεται μία πορεία πρός κάποια Πόλι. Στήν ιστορική μας πορεία μία στιγμή δέν αντιπαλεύομε, αλλά συμβαδίζομε μέ τήν Τουρκία. Μιά χρονική στιγμή προηγούμαστε. Βρισκόμαστε στήν Ευρωπαϊκή Ένωσι. Καί οι Τούρκοι θέλουν νά μπούν σ αυτήν. Θέλουν (είναι ιστορική ανάγκη) νά απαλλαγούν από κάποια κληρονομημένη βαναυσότητα, νά μπούν σέ άλλο κόσμο, νά ασπαστούν μία διαφορετική λογική, νά αρχίσουν νά σέβωνται λίγο τόν άνθρωπο, νά σταματήσουν νά εξολοθρεύουν τόσο εύκολα καί αβασάνιστα τούς αδύνατους. Αυτό είναι παρήγορο γιά όλους. Καί ο ελληνικός λαός, στό σύνολό του σχεδόν, αυτό θέλει, εύχεται καί προωθεί. Όμως κάπου ακούγεται μία διαμαρτυρία παράφωνη. Μιά φωνή πού λέγει όχι. Καί δέν καταλαβαίνεις από πού ξεκινά, πού στηρίζεται καί τί επιδιώκει. Καί τήν εντοπίζεις κάπου πιό συγκεκριμένα. Στήν Κρήτη γίνεται μία πανορθόδοξη συνάντησι. Η αντιπροσωπεία τού Οικουμενικού Πατριαρχείου ζητά από τούς συμμετέχοντες αντιπροσώπους νά υποβληθή μία αίτησι πρός τήν Ευρωπαϊκή Ένωσι, ώστε στό διαμορφούμενο ευρωπαϊκό Σύνταγμα νά αναφερθή τό Οικουμενικό Πατριαρχείο ως θεσμός πανευρωπαϊκής εμβέλειας, τή στιγμή πού, ως πρώτη τή τάξει Ορθόδοξος Εκκλησία, έχει τήν ευθύνη καί τό διακόνημα τής διαιτησίας γιά τήν επίλυσι τών Ορθοδόξων προβλημάτων. Τό αυτονόητο καί πανορθόδοξα δεκτό αρνούνται οι αντιπροσωπείες δυό τοπικών Εκκλησιών, τής Ρωσίας καί τής Ελλάδος. Κατά τήν πρόοδο τών συζητήσεων η θέσι τούς αυτή γίνεται απόλυτα σαφής. Οπότε, ο μεγάλος υποχωρεί. Ο αντιπρόσωπος τού Οικουμενικού Πατριαρχείου, φειδόμενος τής ενότητος τών Ορθοδόξων Εκκλησιών, αποσύρει τήν αίτησί του. Καί τό ερώτημα είναι: Πώς καί γιατί συνέβη αυτό; Καί γιά τή μέν ρωσική άρνησι, τά πράγματα μπορεί νά είναι κατανοητά, καί ίσως όχι πρωτάκουστα. Γιά τήν ελληνική όμως άρνησι, τά πράγματα είναι ακατανόητα καί ασφαλώς πρωτάκουστα. Τί συμβαίνει;

Αυτό τό Γένος πού γεννά τούς μεγάλους Πατέρες, πού αναδεικνύονται οικουμενικοί διδάσκαλοι, ως φωστήρες παγκόσμιοι, τό ίδιο μπορεί (αρνούμενο τή Χάρι) νά γεννά τήν ίδια ώρα τή μεγαλύτερη προδοσία; Σέ μία τέτοια πτώσι καί κατρακύλα όλοι βρισκόμαστε συνένοχοι. Κανείς δέν μπορεί νά νίψη τάς χείρας, ως άμοιρος ευθύνης. Όλοι οφείλομε νά δούμε κατάματα τά χάλια μας, νά αρχίσωμε νά σκεφτώμαστε σοβαρά καί νά μετανοούμε. Μέ μία τέτοια αλλοπρόσαλλη συμπεριφορά δέν δημιουργούμε προβλήματα μόνο στόν εαυτό μας καί στόν τόπο μας, αλλά καί σέ ολόκληρη τήν Ορθόδοξη Εκκλησία καί τήν οικουμένη. Καί δέν έχομε κανένα δικαίωμα νά ανοηταίνωμε. Είναι δεδομένο τό χρέος μας καί ο τρόπος τής εκπληρώσεώς του. Δέν ανήκομε στόν εαυτό μας αλλά σέ μία ιερά αποστολή. Καί αυτή ορίζεται από τό πώς έζησαν, πώς πολιτεύτηκαν καί τί μας κληροδότησαν αυτοί πού μάς γέννησαν κατά σάρκα καί κατά πνεύμα.

Τώρα πού βρισκόμαστε στήν εποχή τής παγκοσμιοποιήσεως, τώρα πού τρομάζουν οι ισχυροί από τήν αντίδρασι τών καταδυναστευομένων. Τώρα πού τήν τρομοκρατία θέλουν νά καταστείλουν (δέν έχουν άλλο τρόπο) μέ τήν απειλή τής υπεροπλίας καί

τήν επίδειξι τής δυνάμεως, πού μόνο μεγαλύτερες αντιδράσεις γεννά καί τυφλές εκρήξεις πυροδοτεί. Τώρα πού γίνεται λόγος γιά τόν επανευαγγελισμό τής Ευρώπης... Μόνη δύναμη πού μπορεί νά βοηθήση, νά αναζωογονήση όλους καί νά εκκλησιάση τήν οικουμένη, δέν είναι η ανθρώπινη δύναμι πού κατακυριεύει καί κατεξουσιάζει τούς αδυνάτους, αλλά η θεϊκή δύναμι τής θυσιαστηρίου Αγάπης. Είναι η λογική καί η συμπεριφορά τού Ενός πού προσφέρεται θυσία γιά νά σωθούν οι αδελφοί Του, δηλαδή οι πάντες, ακόμη καί αυτοί (ή πρό παντός αυτοί) πού Τόν μισούν, Τόν φτύνουν καί Τόν σταυρώνουν. Αυτή είναι η μόνη λογική (η ανατροπή τής παραλόγου λογικής μας). Είναι η θεϊκή καταλλαγή τής αγάπης. Αυτήν όλοι τήν δέχονται, τήν κατανοούν, καί αυτή νικά γιά χάρι όλων μας. Καί μείς, ως αδύνατοι, δέν έχομε τίποτε άλλο λειτουργικά νά προσφέρωμε, έξω από αυτή τήν ελάχιστη δύναμι, πού νικά τόν θάνατο διά τού θανάτου.
Η βυζαντινή αυτοκρατορία αποδεικνύει ότι «ο χριστιανικός Ελληνισμός, ο μεταμορφωθείς διά τής επιφανείας τού Λόγου καί τής ελεύσεως τού Πνεύματος, είναι πλέον εξ ολοκλήρου γεγονός τής ιστορίας» (π. Γ.Φλωρόβσκι). Αυτός γέννησε τόν ιερό πολιτισμό μας μέ τή θεανθρώπινη χάρι. - Η πτώσι τής Πόλεως φανερώνει τή ζσα καί εθναρχούσα δύναμι τής Μεγάλης Εκκλησίας. - Η μικρασιατική καταστροφή δείχνει ότι, καί άν χάνεται η Μικρασία, όμως δέν χάνεται, αλλά θάλλει καί λάμπει η χάρι καί η δύναμι τής Θείας Λειτουργίας, δηλαδή η μεγάλη ιδέα καί προσδοκία τής ανθρωπότητος: Πάλι μέ χρόνους, μέ καιρούς... νά κερδίσωμε όλοι. Νά νικήση η Αγάπη καί η αδελφοσύνη. Νά έλθη επί γής ειρήνη.
Γιά όλα αυτά κάποιο μήνυμα έρχεται από τό Άγιον Όρος καί τήν Πόλι. Ένα αιώνα πρίν πέση η Πόλι, ο αγιορείτης Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, ανακεφαλαιώνοντας τή θεολογία καί ευσέβεια τής Ανατολικής Εκκλησίας, ξεκαθαρίζει τίς σχέσεις μεταξύ κτιστού καί ακτίστου, μεταξύ Ορθοδοξίας καί ετεροδοξίας. Σύμφωνα μέ τήν παράδοσι τής Εκκλησίας καί τήν εμπειρία τού Αγίου, πνευματική ζωή είναι η διά Χάριτος αλλοίωσι, μεταμόρφωσι καί θέωσι τού ανθρώπου ψυχοσωματικά. Δέν είναι η απλή διανοητική ενασχόλησι μέ θεωρητικά καί θεολογικά θέματα. Αυτή η θέσι είναι σήμερα κατανοητή καί από πολλούς Δυτικούς, πού υφιστάμενοι τήν πνευματική αφυδάτωσι καί καχεξία -συνέπεια τού σχολαστικισμού-ζητούν βοήθεια από τήν Ανατολή, ακόμη καί από τήν Άπω Ανατολή. Ταυτόχρονα, η ευσέβεια τής Ορθοδόξου Εκκλησίας είναι πιό κατανοητή από τή μουσουλμανική νοοτροπία πού γεννήθηκε καί αναπτύχθηκε στόν χώρο τής Ανατολής.
Τό Άγιον Όρος, ως τέκνο καί γέννημα τής Μεγάλης Εκκλησίας, έχει τή συγγένεια πνεύματος καί τή συνεχή σχέσι (καθορισμένη από τήν Παράδοσι) μέ τήν Μητέρα Εκκλησία, πού τού χαρίζει τήν αντοχή τής επιβιώσεως καί ανανεώσεως. Όταν πέφτη η αυτοκρατορία, τό Άγιον Όρος επιζή, ως ψυχή καί εικόνα τής αυτοκρατορίας- μεταίχμιο ιστορίας καί αιωνιότητος- όπου οι μοναχοί τών Ορθοδόξων λαών συνεχίζουν «παλαμικώς» τή ζωή καί τήν άσκησί τους. Σήμερα, μέ τή Χάρι τού Θεού, αναβιώνει (ενώ πολλοί τό είχαν διαγράψει) τρεφόμενο από τό πανάρχαιο καί αγέραστο πνεύμα τής λειτουργικής ζωής καί συνοδικότητος πού κληρονόμησε από τή Μητέρα Εκκλησία τής Κωνσταντινουπόλεως.

Στή σημερινή Πόλι τών πολλών εκατομμυρίων νοιώθεις νά δεσπόζη καί νά επιβάλλεται διαρκώς η παρουσία τής Αγιά Σοφιάς, πού, μέ μιά ουράνια ευρυχωρία κατανοήσεως -ξένη από τήν ταραχή μικρών επιδιώξεων-, ιερουργεί τό μυστήριό της σωτηρίας πάντων. Καί όλα τά τζαμιά, προσπαθώντας είτε νά τήν ξεπεράσουν σέ μέγεθος, είτε νά τήν μιμηθούν σέ χάρι, δείχνουν ότι σέ καμμιά περίπτωσι δέν μένουν αδιάφορα μπροστά σ αυτή τήν ανερμήνευτη μεγαλοπρέπεια τού θεϊκού Κάλους τής ταπεινώσεως. Καί η Αγία Σοφιά μένει σιωπηλή. Δέν ενοχλείται. Δέν ενοχλεί. Μόνο φωτίζει, παρηγορεί, ανέχεται καί περιμένει. Ισως δέν θά ήταν άσχημο εάν οι σημερινοί Νεοέλληνες μπορούσαμε -γιά τό καλό όλων- νά ακούγαμε τή φωνή τής Αγιά Σοφιάς.

(Πηγή: 'ΤΟ ΒΗΜΑ')